

Kyrkans bekännelse och partiernas ideologier

Historien brukar vara segrarens historia. Vinklad och tillrättalagd då förlorarna har marginaliserats och tystats. När segraren är det befriande alternativet är det på gott – amerikanska inbördeskriget, de allierades seger över axelmakterna eller de tidiga dogmteologiska striderna. Men även motsatsen gäller – om förlorarna varit segrare hade historieskrivningen sett annorlunda ut. Om Hitler vunnit, om sydstaterna segrat, om turkarna vunnit vid Wien 1683, om ... frågor som den kontrafaktiska historien kan fantisera om men måste lämna obesvarade.

Mer sällan skriver segraren sin historia medan konflikten ännu pågår. Därför är Jesper Bengtssons bok *Reformismens väg – om socialdemokratin och kyrkan* (2020) den preliminära segrarens historia. Boken är viktig. Sällan har den partipolitiska dominansen i och intentionen med Svenska kyrkan blottlagts så tydligt som av Bengtsson. Här hörs inte de kritiska rösterna mot kyrkans partipolitisering, utan det är socialdemokratin som själv avslöjar metoder, beslut, överväganden och den ideologi som färgat det senaste seklets utveckling i kyrkan. Om de kritiska rösterna tidigare kunnat avfärdas som överdrivna, så visar Bengtsson att det varit värre än vad dessa hävdade. Andra böcker och undersökningar har avslöjat samma sak, men nu beskrivs intentionen med socialdemokratin engagemang i kyrkan inifrån partiet självt.

Förenklat uttryckt: Socialdemokratin ville inte kyrkan väl. Utifrån sin agenda ville nog (S) henne väl men inte utifrån kyrkans väsen. (S) ville ha en socialdemokratisk kyrka. Inte en helig, allmänlig och apostolisk kyrka, trogen hennes heliga skrift och tidlösa trosbekännelse. Sådant betydde ingenting, utan kyrkan skulle präglas av den överordnade socialdemokratiska ideologin.

Visserligen fanns i början av förra seklet en konflikt inom (S) huruvida kyrkan skulle skiljas från staten eller domineras av partiet och staten. Som bekant segrade den senare linjen. Att lämna Sveriges största organisation utan partipolitisk styrning var en för stor risk. Makten skulle behållas, en makt som var underordnad den egna partiideologin och statsmakten, inte Kyrkans Herre.

Men (S) värjde sig mot kyrkans frihet även därför att man såg en risk att hon skulle bli mer katolsk och därmed oberoende av den politiska makten. Även om utvecklingen i trettiotalets Tyskland med en protestantisk kyrka dominerad av *Deutsche Christen* – en blåkopia av den nazistiska ideologin och en karikatyr av kristen tro – oroade ecklesiastikminister Arthur Engberg, så ändrades inte inriktningen. Som Zäta Höglund vid den socialdemokratiska kongressen 1936 yttrade: »Det är bättre med en upplyst stat som härskar över en oupplyst kyrka än att ha ett okontrollerat oupplyst prästerskap utan någon som helst kyrklig kontroll.»

Carl Müller Frøland påvisar i *Nazismens idévärld* (2020) skillnaden mellan den tyska lutherska och den romersk-katolska kyrkans relation till staten: »Eftersom de [den romersk-katolska kyrkan] har sitt överhuvud i Rom och är 'internationalistiska' så har tyska katoliker ett mer distanserat förhållande till både stat och nation än protestanterna [...] och det är helt klart en orsak till varför långt fler protestanter än katoliker sluter upp bakom naziststaten.»

Här anas en orsak till det bristande ekumeniska intresset i kyrkomötet och de partipolitiska grupperingarna. Ekumeniken, det allmänkatolska och apostoliska arvet, skulle kunna bli ett hinder för partipolitiska ideologier i Svenska kyrkan. Helt konsekvent saknar Bengtssons bok i stort sett internationella utblickar. Svenska kyrkan är enbart svensk, inte en del av Kristi kyrka.

Denna ideologiska hegemoni över kyrkan tillhör inte det förgångna. En förtroendevald för (S) skrev nyligen (KT 15/2021) att »när det gäller de nomineringsgrupper som också har allmän politisk värdegrund så är det enklare att veta vad de tycker i en fråga som denna. Den som röstar vet vilken åsikt nomineringsgruppen har i frågan.»

Här är det inte bara partiideologi som styr utan än värre. Vad kyrkan tror reduceras till åsikter. Inte bekännelse, inte skriftens ord, inte kyrkans tradition. Utan åsikt. För de partipolitiska grupperna är kyrkan en åsiktskyrka, inte en bekännelsekyrka. Åsikter är utbytbara, bekännelsen är förankrad i apostolisk och katolsk tro genom tiderna. Partipolitiska förtroendevalda hörs sällan tala om kyrkans *trosbekännelse* men desto oftare om åsikter, opinioner och samhällsutveckling. Och »värderingar», det nya pamflettordet som smugit sig in även i kyrkan som mer normerande än Skriftens auktoritet.

Jesper Bengtsson bör tackas. Nu vet vi vad vi redan visste. Stolt avslöjar han inifrån att socialdemokratin gjorde kyrkan partipolitiskt dominerad för att reformera henne. Men inte en reformation av lutherskt snitt grundad på Skriften utan en reformation modellerad efter statens och partiets ideologiska grunder. *Libertas ecclesiae* är för socialdemokratin ett hot. Men (S) kommer inte att segra över kyrkans frihet, apostolicitet och katolska sammanhang. Ur kyrkans synvinkel är (S) en nykomling på samhällsarenan som möjligen kan överleva Svenska kyrkan – men inte Kristi kyrka i Sverige för hon lever intill dagen för hennes Herres återkomst.

Det partipolitiska inflytandet i Svenska kyrkan ifrågasätts dock alltmer. Även ärkebiskopen konstaterade nyligen i Dagen (23/4) att »principiellt sett är systemet med nomineringsgrupper som är kopplade till politiska partier en anakronism [...] Vi är inte en statskyrka längre. Skulle vi börja om från scratch skulle vi aldrig ha den här kopplingen till de politiska partierna [...] Det mest konsekventa vore att inte ha nomineringsgrupper med partipolitiska kopplingar.» Så rätt, så rätt, vad kyrkostyrelsens ordförande säger. Men inte lär de båda vice-ordförandena från (S) och (C) bry sig.

Svenska kyrkan är i kris. Identitetskris och medlemskris, förändring från folkkyrka till minoritetskyrka, inre sekularisering och vilsen inför framtiden. Bidragande till krisen är tveklöst de partipolitiska grupper som prioriterat den egna ideologin framför kyrkans väsen. Att samma partier som är en del av problemen nu även ska vara med och lösa dem är absurt. Borrar man hål i skeppets botten lär man inte vara bra på att ösa vatten.

Nu behövs en krismedveten och Kristusmedveten kyrka på alla nivåer – från nationell till lokal nivå. Vi kan inte fortsätta som om allt står väl till. Vi kan inte fortsätta att öka administrationen och centraliseringen av kyrkan. Vi kan inte fortsätta att ha partipolitiska grupper som dominerar kyrkan. Varje nomineringsgrupp måste inför höstens kyrkoval redovisa vilka strategier man har för kyrkans framtid. Och vilken tro man bekänner sig till. Kyrkans tro eller partiets ideologi? Och vi vill inte ha floskler till svar utan konkreta strategier.